

Jakość kształcenia
na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu

R A P O R T

Monitoring Losów Absolwentów
i stopień spełnienia oczekiwań 6 m-cy po studiach 2021-2022

Niniejszy raport, przygotowany na podstawie Zarządzenia nr 205 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 31 grudnia 2019 roku w sprawie procedury monitorowania losów absolwentów studiów na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, stanowi syntetyczną analizę materiałów udostępnionych Wydziałowemu Koordynatorowi ds. Jakości Kształcenia w 2022 r.

Zbieranie danych miało miejsce w okresie od września 2022 r. do czerwca 2023 r. Struktura przedłożonego raportu uwarunkowana jest strukturą udostępnionych danych, przyporządkowano je odpowiednio kierunkom studiów prowadzonym na Wydziale Prawa i Administracji UMK.

I. Uwagi wprowadzające. Responsywność:

1. Ankiety objęły absolwentów następujących kierunków:

- **prawo** (studia jednolite stacjonarne, niestacjonarne)
- **administracja** (studia I i II stopnia stacjonarne oraz niestacjonarne)
- **doradztwo podatkowe** (studia II stopnia, stacjonarne)

2. Kwestią wyjściową analizy jest poziom zwrotności ankiet: średnia zwrotność 47,12 (w ubiegłym roku akademickim 46,07%)

- **ogółem dla kierunku prawo – 52,30% (w ubiegłym roku akademickim 48,72%);**
- **dla kierunku administracja – 38,41% (w ubiegłym roku akademickim 41,55%);**
- **dla kierunku doradztwo podatkowe – 45,45% (w ubiegłym roku akademickim 35,29 %). W przypadku tego kierunku uprawnionych do złożenia ankiety były 22 osób, w całości ankiety uzupełniło 8 absolwentów.**

Uwaga: Na podstawie istniejących danych porównawczych stwierdzić można wzrost odsetka responsywności ankiet wobec poprzednich badań wśród absolwentów kierunków prawo i doradztwo, administracja odnotowała pewien spadek.

II. Aktywność na rynku pracy

ABSOLWENCI KIERUNKU PRAWO (STACJONARNE I NIESTACJONARNE)

1. **Aktywność zawodową** zadeklarowało 96,67% absolwentów kierunku prawo (95,96% w przypadku studiów stacjonarnych i odpowiednio 100% studiów niestacjonarnych. Nieaktywni zawodowo stanowią 4,04% ankietowanych – absolwentów studiów stacjonarnych.

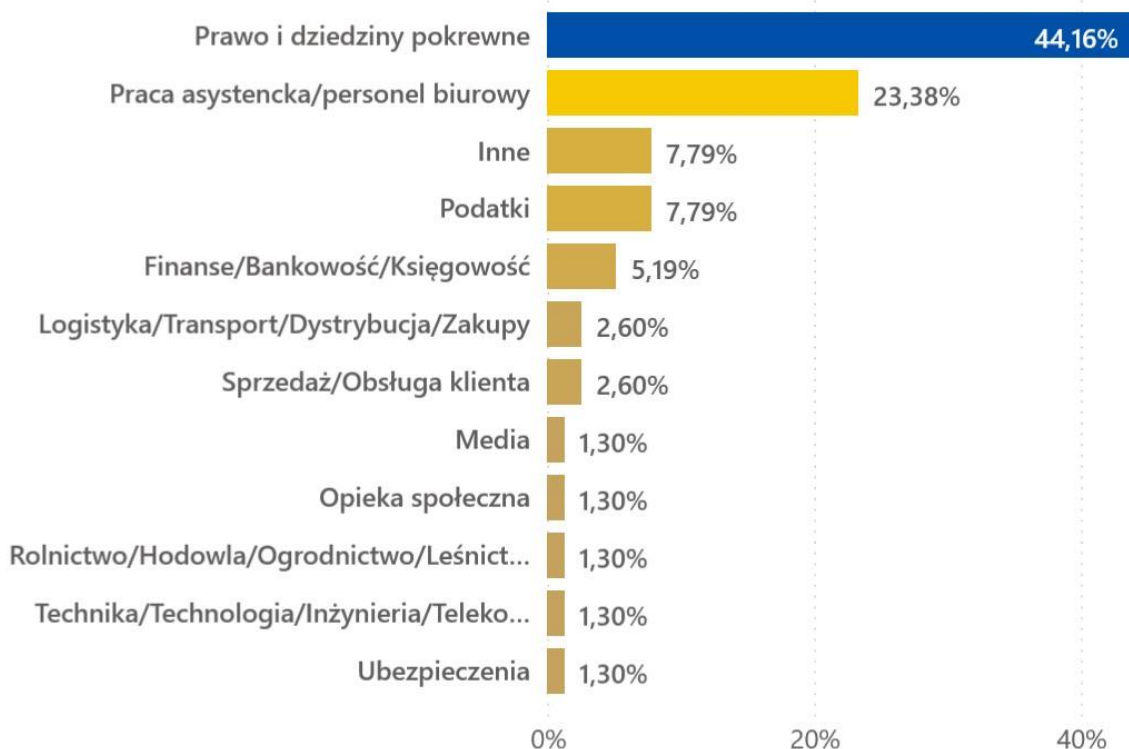
2. **Rodzaje aktywności/formy zatrudnienia** (wyniki nie sumują się do 100% ze względu na możliwość współistnienia różnych form aktywności/form zatrudnienia w tym samym czasie)

Absolwenci studiów stacjonarnych: 88,44% badanych wykonuje pracę zarobkową (z czego 60,76% na umowie o pracę, 35,44% na umowie cywilno-prawnej, 2,53% ma umowę stażową PUP); 34,02% odbywa aplikację, 11,34% kształci się dalej, niemal 7,22% prowadzi działalność gospodarczą, 2,06 (2 osoby) prowadzą gospodarstwo rolne, zaś 2,06% określiło swoją aktywność jako pracę niezarobkową. 4,12% deklaruje brak aktywności.

Absolwenci studiów niestacjonarnych: 85,71% wykonuje pracę zarobkową (85,33% zadeklarowało posiadanie umowy o pracę, 22,22% - umowy cywilno-prawnej); 14,29% odbywa aplikację, 14,29% kontynuuje kształcenie, 9,52% (1 osoba) prowadzi działalność gospodarczą.

3. **Kategorie pracy, w których mieszczą się zajmowane stanowiska:**

Kategorie stanowisk pracy absolwentów

19,74% ankietowanych według deklaracji pracuje na stanowiskach kierowniczych.

4. 25,33% ankietowanych (wobec 24,68% w ubiegłym roku) „całkowicie zgodziło się” z deklaracją „ogólnie rzecz biorąc jestem zadowolony z miejsca pracy”, 50,67% (w poprzednim roku 49,35%) „zgodziło się”, utrzymały się zatem podobne oceny. 17,33% nie ma jasnego zdania („ani tak, ani nie”), 1,33% (w zeszłym roku 7,79%) nie zgadza się z tezą o zadowoleniu z pracy, 4% całkowicie się nie zgadza. Odsetek deklarujących niezadowolony z miejsca pracy zauważalnie spadł.

5. Absolwenci wskazywali także kategorie zatrudnienia/ stanowisko/najważniejszy obowiązek, a także **obszary wykorzystywanej wiedzy i umiejętności oraz przydatne przedmioty**. Dominują wśród wskazanych obszary dogmatyczne (prawo i procedura cywilna, prawo handlowe, prawo upadłościowe, „formułowanie wniosków prawnych”, „pisanie pism procesowych”, prawo karne, „znajomość przepisów prawa i ich wykorzystanie w praktyce”, prawo administracyjne, postępowanie przed sądami administracyjnymi, prawo rodzinne, a także bardziej szczegółowo zamówienia publiczne, prawo transportowe, rachunkowość. Odniesiono się także do „redagowania umów”, „komunikatywności”, „pracy w zespole”, „umiejętności analitycznych”.

Wśród zaleceń („o co poszerzyć program studiów”) konsekwentnie pojawiają się zalecenia o **większy wymiar praktyki (pisanie pism procesowych, sporządzenie projektów umów, rozwijanie**

umiejętności argumentacji prawniczej; jeden z respondentów wskazał, że „powszechnie w kancelariach panuje opinia, że absolwenci po studiach prawniczych nic nie potrafią, więc nie należy nam płacić godnego wynagrodzenia, ponieważ musimy się dopiero wszystkiego uczyć”). Wskazano na użyteczność języka angielskiego, a nawet postulowano wprowadzenie kolejnego języka obcego. Zasugerowano poszerzenie współpracy krajowej i międzynarodowej z firmami, instytucjami, ośrodkami naukowymi („w celu uzyskania praktycznego know-how”). Także w tym roku wskazywano na konieczność rozwijania miękkich kompetencji. Wezwano do „urzeczywistnienia materiałów studiów, które kompletnie nie odpowiadają stosowanym rozwiązaniom”.

6. 50% ankietowanych zadeklarowało, że **poziom wykorzystywanego języka w miejscu zatrudnienia** to B2, 5% B1, C1 – 35%, C2 – 10,00%. **55% uznało, że studia nie umożliwiły im nabycia kompetencji językowych**, 25% respondentów uznaje, że studia umożliwiły im uzyskanie kompetencji językowych na poziomie niższym niż wymagany, 20%- na odpowiednim poziomie.

7. Absolwenci prawa podobnie jak w zeszłym roku wskazali jako swych **pracodawców** w szczególności kancelarie adwokackie i kancelarie/spółki radców prawnych, kancelarie notarialne, sądy okręgowe i rejonowe; znacznie rzadziej wskazano organy samorządowe i administracji centralnej oraz terenowej (pojawił się ZUS, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, urząd miasta). Odnotować można wskazania firm w różnych branżach (m.in. consultingowej, energetycznej, logistycznej).

Absolwenci znaleźli zatrudnienie w **województwie** kujawsko-pomorskim (niemal 37% wobec zeszłorocznych 28%), ponadto w mazowieckim (niemal 28%), pomorskim (ponad 10%), wielkopolskim (prawie 12%) i kilku innych. Zauważalne jest wyższe rozproszenie niż w ubiegłym roku (nie tylko województwa ościenne), natomiast większy odsetek zatrudnionych pozostał w kujawsko-pomorskim. Poza środowiskiem lokalnym, zatrudnienie zdominowane jest zapewne bezpośrednio przez Warszawę.

ABSOLWENCI KIERUNKU ADMINISTRACJA (I i II stopnia/ stacjonarne i niestacjonarne)

1. **Aktywność zawodową** deklaruje: 92,31% absolwentów (96% absolwentów I stopnia studiów stacjonarnych oraz 100% studiów niestacjonarnych; 80% absolwentów studiów stacjonarnych II stopnia (12 respondentów) oraz 100% niestacjonarnych II stopnia.

2. Rodzaje aktywności / forma zatrudnienia

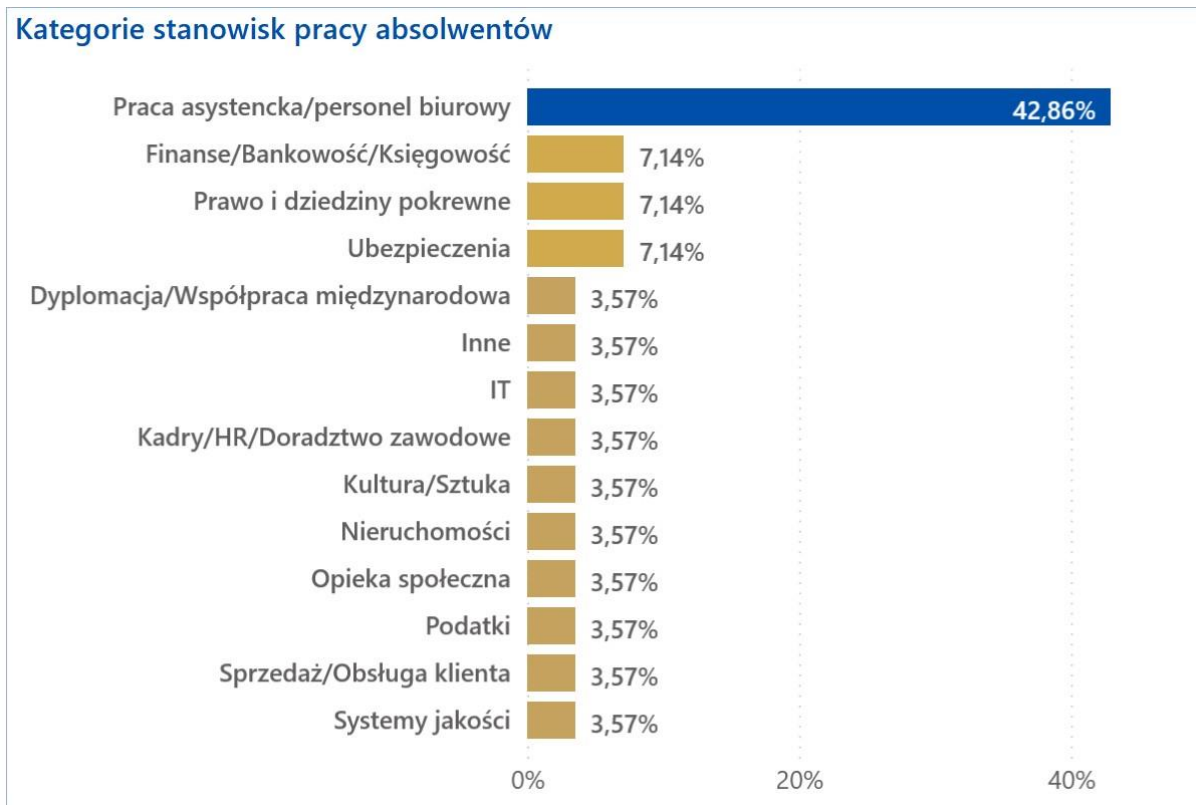
Dla absolwentów administracji I stopnia studiów stacjonarnych podstawowym rodzajem aktywności jest kształcenie – 88%, pracę zarobkową wykonuje 40,00%, działalność gospodarczą prowadzi 1 osoba. Podstawowa forma aktywności zawodowej to umowa cywilno-prawna 80% (dwa razy więcej niż wskazanie 37,5% ankietowanych w zeszłym roku), umowa o pracę (20%).

Dla I stopnia studiów niestacjonarnych (uwaga, zaledwie 3 ankietowani!) praca zarobkowa pozostaje formą aktywności dla 100% absolwentów, niemal 67% zadeklarowało dalsze kształcenie. 2 osoby dysponują umową o pracę, jedna umową cywilno-prawną.

Dla absolwentów II stopnia studiów stacjonarnych dominującą formą jest umowa o pracę (50% wobec 84,21% w zeszłym roku), 25% zadeklarowało umowę stażową PUP, 25% umowę cywilno-prawną (po 3 osoby). 80% tej grupy absolwentów wskazuje aktywność w postaci pracy zarobkowej, 20% - brak aktywności. Z kolei absolwenci II stopnia studiów niestacjonarnych wskazują w 100% wykonywanie pracy zarobkowej (uzupełniając to wskazaniem o posiadaniu umowy o pracę w 100%, ogółem 9 respondentów).

3. Kategorie stanowisk pracy

Poniżej wskazano sektory aktywności zawodowej absolwentów administracji:

3 osoby (11% absolwentów, którzy udzielili odpowiedzi) pracują na kierowniczych stanowiskach.

4. Wśród absolwentów studiów administracyjnych z **tezą o zadowoleniu z pracy** „całkowicie” zgodziło się 21,43%, 46% zgodziło się, nie zgodziło się - 18%, ok. 15% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi („ani tak, ani nie”, „nie mam zdania”).

5. **Jako obszary wykorzystywanej wiedzy** respondenci wskazywali ogólnie „prawo”, „znajomość ustaw”, prawo archiwalne, prawo podatkowe, prawo administracyjne a także kategorie poza zasadniczym merytorycznym obszarem studiów: język obcy, rachunkowość, komunikatywność, umiejętność szybkiego czytania. Wśród postulatów („o co poszerzyć program studiów”) podobnie jak we wcześniejszych latach pojawiły się głosy o konieczności uprządkowania studiów, ale też położenia nacisk na języki, zagadnienia e-administracji, elementy pracy biurowej. Jak w poprzednim roku postulowano uzupełnienie studiów o kompetencje miękkie – elementy pracy z klientem, techniki mediacyjne i negocjacyjne.

6. W odniesieniu do kwestii związanych z **wymaganym poziomem języka angielskiego**: zaledwie kilku absolwentów zabrało głos. 4 osoby uznały, że studia umożliwiły im nabycie kompetencji językowych na niższym poziomie niż wymagany, 1 osoba oceniła, że studia nie umożliwi jej nabycia kompetencji językowych. 60% (3 osoby) oceniły, że w pracy wykorzystują poziom B2, po jednej – A2 i B1.

7. **Pracodawcy** wskazani przez absolwentów administracji to urzędy jednostek samorządu terytorialnego i ich zakłady administracyjne, kancelarie (kancelarie prawne i podatkowe), centra kultury. Ponad 60% absolwentów (22 osoby) zatrudnionych jest w województwie kujawsko-pomorskim, prawie 17% (6 osób) w mazowieckim, pojedyncze w województwach ościennych.

Doradztwo podatkowe (II stopnia, studia stacjonarne)

1. **Aktywność na rynku pracy i forma zatrudnienia (2): 100% zadeklarowało aktywność zawodową**, w tym 88,89% zadeklarowało pracę zarobkową (6 osób dysponowało umową o pracę, po 1 umową cywilno-prawną i stażową PUP); 1 osoba (11%) zadeklarowała prowadzenie działalności gospodarczej.

2. **Kategorie stanowisk pracy**

5 osób zadeklarowało, że ich kategorią stanowisk są podatki, 1 osoba – „Finanse/Bankowość/Księgowość” i podobnie 1 – „pracę asystencką/ personel biurowy”. Jedna osoba pracuje na stanowisku kierowniczym.

3. Zadowolenie z pracy. 2 osoby zgodziły się ze stwierdzeniem „ogólnie rzecz biorąc jestem zadowolony z miejsca pracy”, 2 nie zgodziły się, 3 nie udzieliły bezpośredniej odpowiedzi („ani tak, ani nie”, „nie mam zdania”).

4. Obszary wykorzystywanej wiedzy wskazywane przez respondentów to „znajomość przepisów prawa”, „znajomość prawa podatkowego”, umiejętności praktyczne. Za przydatne przedmioty uznano prawoznawstwo, „właściwie większość”, przedmioty podatkowe, informatykę. Zalecano wprowadzenie większej ilości ćwiczeń, praktyki, oprogramowania księgowego. Jeden z respondentów uznał, że „wszystko jest super:)”.

5. Na pytania dotyczące kompetencji językowych odpowiedziała tylko jedna osoba, wskazując, że studia umożliwiły jej nabycie kompetencji językowych, choć na poziomie niższym niż wymagany. Poziom wykorzystywanego języka oceniła na B1.

6. Absolwenci studiów na kierunku doradztwo jako **pracodawców** wskazali firmy (konsultingowe, firmę medyczną). Zatrudnieni są w 2 przypadkach w województwie mazowieckim, po 1 – w kujawsko-pomorskim i pomorskim.

III. Pomiar spełnienia oczekiwań na wyjściu

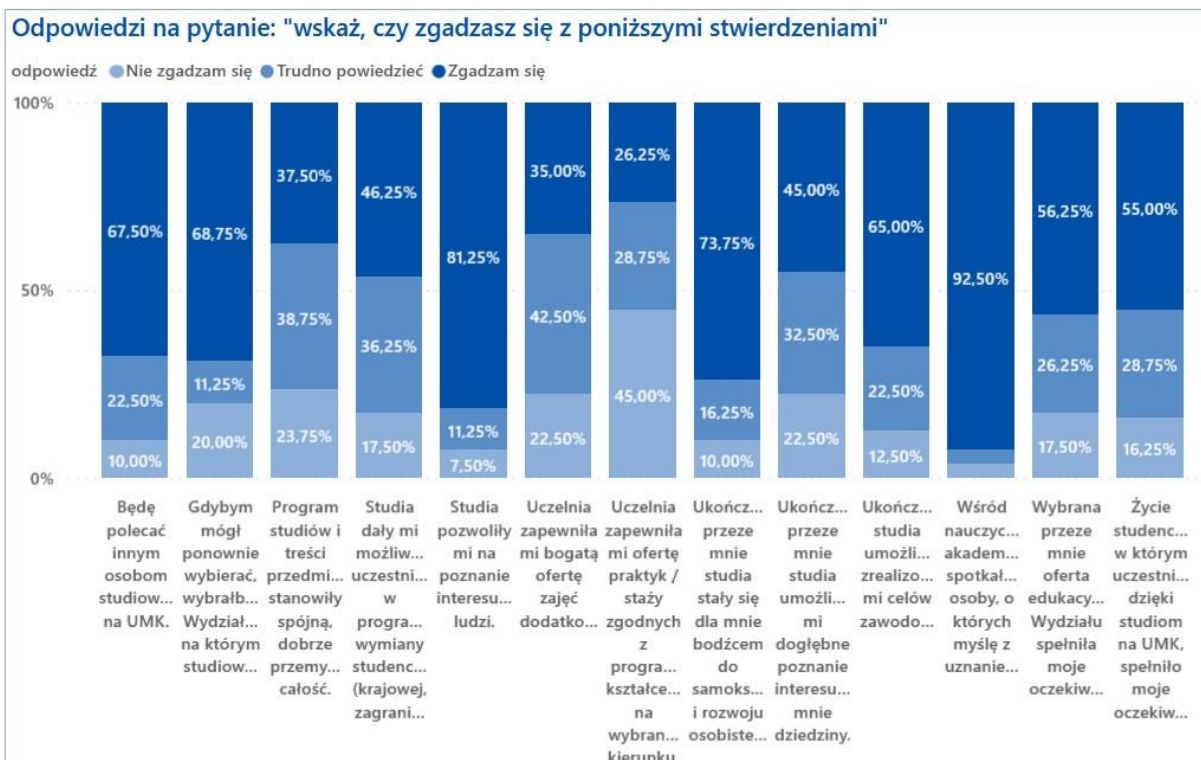
1. ABSOLWENCI KIERUNKU PRAWO

1.1. 80% (w porównaniu do zeszłorocznych 70,21%) absolwentów prawa wybrałoby ponownie kierunek studiów, 20% odpowiedziało negatywnie.

1.2. Badanie objęło także odpowiedzi na pytanie, czy zgadzasz się z następującymi twierdzeniami:

- Będę polecać innym osobom studiowanie na UMK
- Gdybym mógł ponownie wybierać, wybrałbym Wydział/Instytut, na którym studiowałem
- Program studiów i treści przedmiotów stanowiły spójną, dobrze przemyślaną całość
- Studia dały mi możliwość uczestnictwa w programach wymiany studenckiej (krajowej/zagranicznej)
- Studia pozwoliły mi na poznanie interesujących ludzi
- Uczelnia zapewniła mi ofertę praktyk/staży zgodnych z programem kształcenia na wybranym kierunku
- Ukończone przeze mnie studia stały się dla mnie bodźcem do samokształcenia i rozwoju osobistego
- Ukończone przeze mnie studia umożliwiły mi dogłębne poznanie interesującej mnie dziedziny
- Ukończone studia umożliwiły mi zrealizowanie celów zawodowych
- Wśród nauczycieli akademickich spotkałem osoby, o których myślę z uznaniem
- Wybrana przeze mnie oferta edukacyjna Wydziału spełniła moje oczekiwania
- Uczelnia umożliwiła mi bogatą ofertę zajęć dodatkowych (wykłady otwarte, spotkania z praktykami, spotkania z wykładowcami innych uczelni, konkursy, warsztaty itp.)
- Życie studenckie, w którym uczestniczyłem dzięki studiom na UMK, spełniło moje oczekiwania

Wyniki ankiety wśród absolwentów prawa odzwierciedlono w poniższym wykresie:

Utrzymują się kilkuletnie już bardzo pozytywne wyniki w kategorii „wśród nauczycieli spotkałem osoby, o których myślę z uznaniem” (92,5%), „poznałem ciekawych ludzi” (ponad 81%). Niemal 74% uznało, że studia stały się bodźcem do samokształcenia i rozwoju osobistego. Zdecydowana większość ankietowanych poleciłaby innym studiowanie na UMK.

Najniższe oceny ankietowani wystawili ofercie praktyk / staży zgodnych z programem kształcenia (45% „nie zgadzam się”, niemal 29% „trudno powiedzieć”). Oferta zajęć dodatkowych także została zasadniczo oceniona jako niewystarczająca (26% zgodziło się z twierdzeniem o zapewnieniu bogatej oferty, ponad 42% wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”, 22,5% nie zgodziło się). Inne stosunkowo niskie oceny dotyczą kompozycji programu studiów – 37% ankietowanych zgodziło się z twierdzeniem, że jest to spójna dobrze przemyślana całość (w porównaniu do ponad 42% pozytywnej oceny w poprzednim badaniu), 11,25% uznało, że „trudno powiedzieć”, niemal 24% „nie zgodziło się”.

1.3. W kategorii „średni przyrost kompetencji” średnia wartość zadeklarowana przez studentów prawa wyniosła 47,72% (w poprzednim badaniu 53,15%), zauważalnie w tym badaniu niżej niż średnia dla UMK (obecnie 54,51%, poprzednio 53,34%). Za ewoluujące elementy w „**średnim przyroście kompetencji**” absolwenci prawa uznali w najwyższym stopniu odpowiednio umiejętność samokształcenia – 55,90% (zauważalny spadek wobec 65,92% w poprzednim badaniu), umiejętności praktyczne zgodne z wybranym kierunkiem – 54,47% (co jest wartością niższą niż w ubiegłym roku – 57%, zarazem wówczas przyrost w zakresie tej kompetencji oceniono na jednej z dalszych pozycji). Na kolejnym miejscu znalazła się umiejętność wyciągania wniosków – 53,99% (w ostatnim badaniu 59,22%), umiejętność organizacji własnej pracy – 53,85% (wobec wcześniejszych 61,23%), umiejętność czytania ze zrozumieniem 53,44% (wobec 59,22%), umiejętność krytycznego myślenia – 52,08% (wcześniej 58,40%).

Najniższe komponenty to przyrost umiejętności w zakresie publicznego przemawiania (28,81% - wcześniej 32%) oraz podejmowania dyskusji (38,66%). Nieco wyżej oceniono przyrost w zakresie umiejętności pracy w grupie (41,20% wobec niespełna 40% w poprzednim badaniu). Zauważalny jest zatem zauważalny spadek poczucia przyrostu umiejętności. Warto jednak zwrócić uwagę na zmianę kolejności – w tym roku studenci na drugim miejscu wskazali przyrost w zakresie umiejętności praktycznych, co od kilku lat pozostawało sygnalizowanym przez absolwentów niedoborem.

1.4. Kolejnym elementem badania jest wskazanie głównych atutów i słabości wydziału. Za atuty uznano w szczególności kadrę (wielokrotnie powtarzająca się odpowiedź), którą oceniono m.in. jako wykwalifikowaną, doświadczoną, przekazującą wiedzę w sposób dostępny, doceniono

wykładowców - praktyków. W pojedynczych głosach za atuty uznano program studiów oraz „wysoki poziom merytoryczny większości głównych zajęć”. Doceniono dobrą organizację zajęć (także plan studiów), istnienie licznych kół naukowych i organizowane przez nie wydarzenia, zaangażowanie studentów w życie społeczności akademickiej, możliwość skorzystania z programu Erasmus. Powtórzyła się także odpowiedź „możliwość rozwoju”, „przyjazna atmosfera/ przyjazne podejście”. Inne pozytywne aspekty to infrastruktura i dobra lokalizacja wydziału (skomunikowanie i parking), pozytywną opinię wyrażono także na temat Torunia jako miejsce studiowania.

Wśród słabości nadal najpowszechniej - notorycznie - absolwenci wskazali brak czy niedobór zajęć praktycznych: brak „większej ilości zajęć praktycznych”, „mało praktycznego ujęcia”, „oderwanie od praktyki obrotu gospodarczego”, „za mało kazuś”, „zbyt mało pism procesowych”, „większość ćwiczeń była drugim wykładem”. Kilukrotnie powtarza się wśród opinii krytyczna ocena programu studiów. W kilku głosach za słabość uznano „feudalne stosunki”, „hierarchiczne podejście do relacji uczelnia student”, brak nowatorskiego spojrzenia, zarówno wobec nauczanych treści, jak i w procesie nauczania („nastawienie na zapamiętywanie”, a nie na efektywne wykorzystanie „zapamiętanej” wiedzy). Za słabość uznano liczne grupy, brak perspektyw rozwoju międzynarodowego, brak indywidualnego podejścia do studenta, plan, złą komunikację (w tym braki aktualizacji informacji o dyżurach, brak wcześniejszych informacji o odwoływanych zajęciach). Odnotować można głos o braku możliwości rozwoju kompetencji miękkich. Pojawiły się także dwie negatywne opinie o zapleczu gastronomicznym.

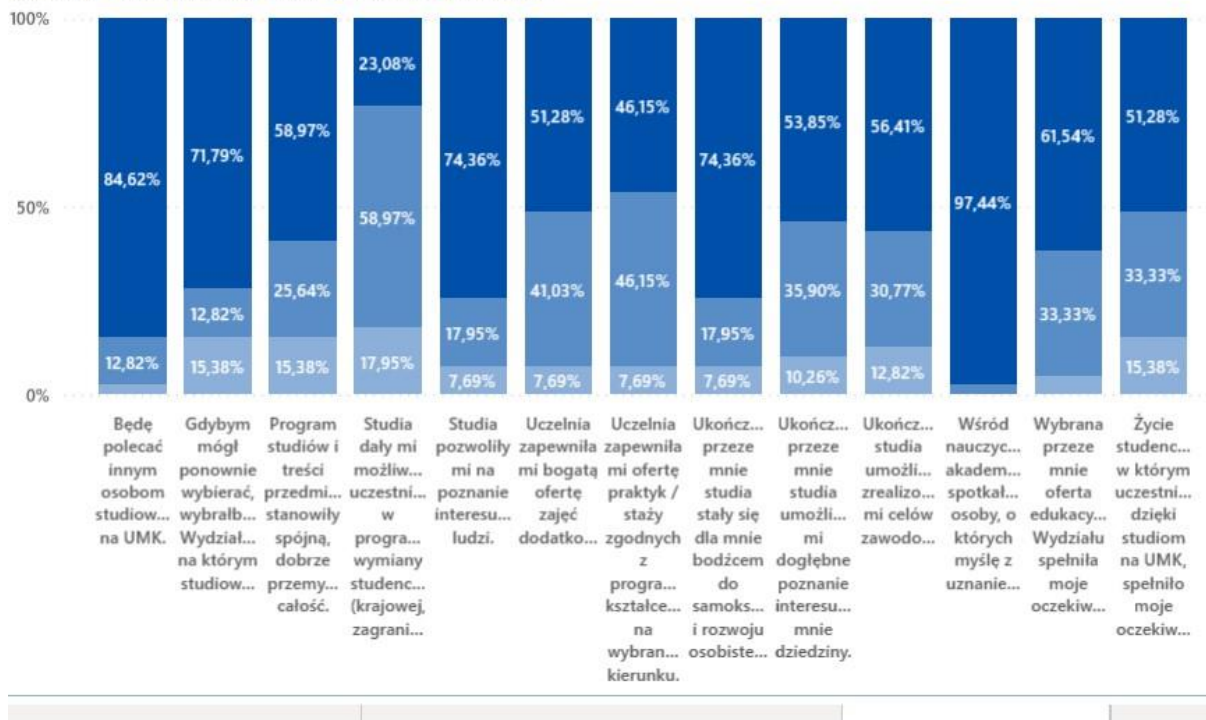
2. ABSOLWENCI KIERUNKU ADMINISTRACJA

2.1. Absolwenci studiów na kierunku administracja w 71,79 % wybraliby ten sam kierunek studiów (to dynamiczny parametr, który w poprzednim badaniu wyniósł 58,14%, a jeszcze wcześniejszym - 67,6%), negatywnie odpowiedziało 28,21% (poprzednio 41,86% i 32%). Trudno w tym momencie powiedzieć, czy odwrócenie trendu spadku zadowolenia z wybranego kierunku studiów będzie trwałe.

2.2. Oceny związane z twierdzeniami wskazanymi w 2.2. tej części raportu zilustrowane są poniższym wykresem:

Odpowiedzi na pytanie: "wskaż, czy zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami"

odpowieź ● Nie zgadzam się ● Trudno powiedzieć ● Zgadzam się

Najwyżej oceniona kategoria dotyczy „spotkania wśród nauczycieli osób, o których myślę z uznaniem” (prawie 97,5%) oraz polecenia innym osobom studiowania na UMK (niemal 85%). Zauważalnie wysoki odsetek respondentów identyfikuje się z twierdzeniem o „spotkaniu interesujących ludzi” (prawie 75%), studiach jako bodźcu do samokształcenia i rozwoju osobistego (prawie 75%) oraz o ewentualnym ponownym wyborze wydziału (72%). Najniżej – podobnie jak w zeszłym roku - respondenci ocenili możliwość udziału w programach wymiany akademickiej (zaledwie 23% ankietowanych identyfikuje się z twierdzeniem, że studia dały taką możliwość) oraz zapewnienia praktyk zgodnych z programem kształcenia (46%).

2.3. W kategorii „średni przyrost kompetencji” średnia wartość zadeklarowana przez studentów administracji 60,50% (wobec 57,80% w ostatnim badaniu), wyżej niż średnia dla UMK wynosząca 54,51% (poprzednio 53,34%). W badaniu **średniego przyrostu kompetencji** głosy absolwentów administracji rozłożyły się od najwyższej wartości 70,67% (umiejętność samokształcenia) do najniższej - 40,79% (umiejętność publicznego przemawiania). Przyrost kompetencji w wielu obszarach potwierdza ponad 60% respondentów – „umiejętność organizacji własnej pracy” 69,97%; „umiejętność czytania ze zrozumieniem” 68,59%; „umiejętność wyciągania wniosków” 67,68%; „umiejętność krytycznego myślenia” 66,87%; „umiejętność pisania tekstów” 66,31%, „umiejętność

postępowania zgodnie z zasadami etyki” – 61,82%. Stosunkowo niski przyrost odnotowano w kategorii umiejętności podejmowania dyskusji/polemiki – 48,24%.

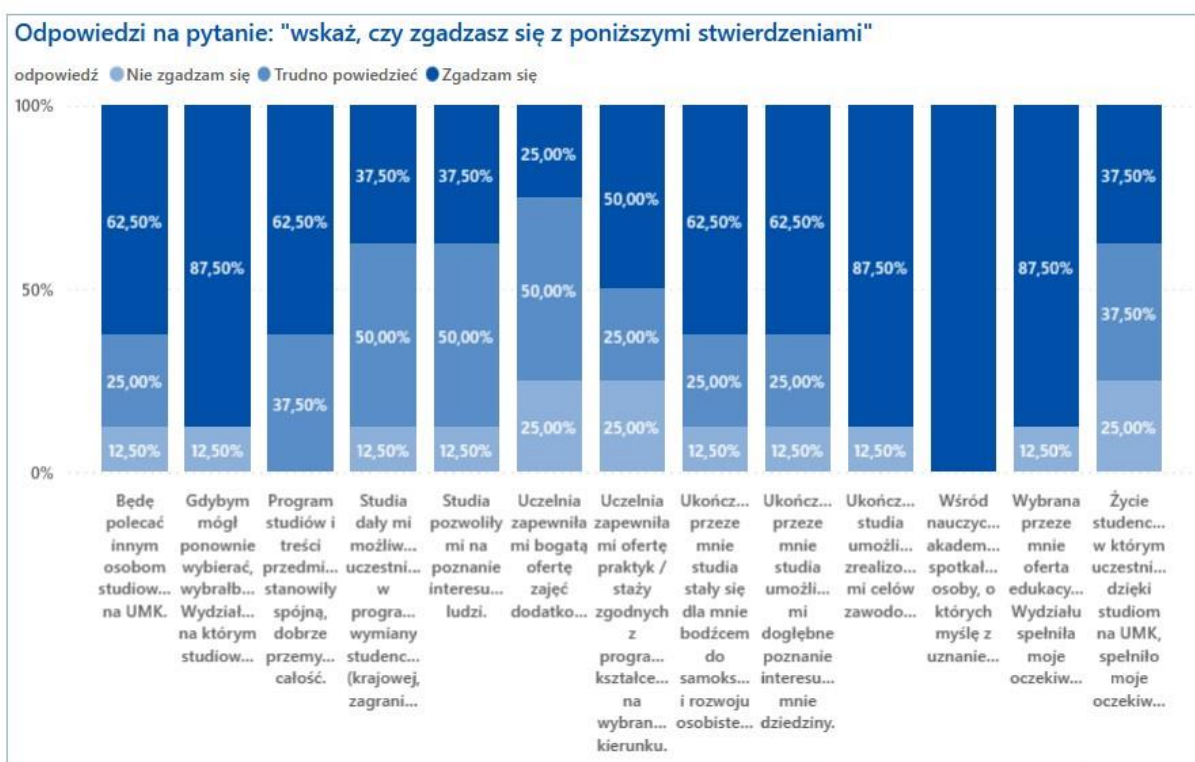
2.4. Także absolwenci kierunku administracja zidentyfikowali **główne słabości i atuty wydziału**. Wśród atutów kilkakrotnie wskazano kadre, wysoki poziom kształcenia, wysoki profesjonalizm, zakres zdobywanej wiedzy. Doceniono też dobrą organizację (także plan na studiach niestacjonarnych), „spokój”, dobrą atmosferę, dobre wyposażenie biblioteki, klarowne zasady zaliczeń, informowanie o kursach i spotkaniach podnoszących kwalifikacje.

Wśród **słabości** kilkakrotnie, jak w poprzednim badaniu, wskazano „mało praktycznych zajęć”, a nawet odnotowano „miażdżącą przewagę zajęć teoretycznych nad praktycznymi”. Jako słabość wskazano też „za mało nauki języka obcego”. Absolwenci odczuli także negatywnie „brak baru”. Kilku respondentów wskazało, że słabości brak / nie ma / trudno powiedzieć.

3. ABSOLWENCI KIERUNKU DORADZTWO PODATKOWE

3.1. 87,5% absolwentów (7 głosów) ponownie wybrałoby ten kierunek studiów, jedna osoba nie zdecydowałaby się na to. W zeszłorocznym badaniu w tej części udział wzięło zaledwie 4 absolwentów, porównania nie są zatem uprawnione.

3.2. Wykres ilustruje odpowiedzi na pytania wskazane w punkcie 2.2.

Wszyscy ankietujący uznali, że spotkali nauczycieli akademickich, o których myślą z uznaniem. 87,5% respondentów zgodziło się co do tego, że wybraliby ponownie wydział, na którym studiowali, że studia pozwoliły na zrealizowanie celów zawodowych, zaś oferta edukacyjna spełniła ich oczekiwania. Zaledwie 25% uznało, że zapewniono bogatą ofertę zajęć dodatkowych.

3.3. W badaniu **średniego przyrostu kompetencji** po studiach ankietowani wyżej niż pozostałe kompetencje ocenili wzrost w zakresie umiejętności praktycznych zgodnych z wybranym kierunkiem studiów 62,50%, wysoko oceniono też przyrost umiejętności pisania tekstów – 61,25%. Najniżej oceniono przyrost umiejętności publicznego przemawiania (33,75%), umiejętności pracy w grupie i umiejętności podejmowania polemiki (dla obu 35%), umiejętności postępowania zgodnie z zasadami etyki (36,25%) i umiejętności budowania relacji z ludźmi (38,75%).

3.4. Do **atutów** wedle głosów respondentów należy kadra i przygotowanie do egzaminu na doradcę podatkowego. Wśród **słabości** Wydziału absolwenci doradztwa wskazali mało praktyki i nieprzemysłany tok studiów.

IV. Uwagi podsumowujące i rekomendacje

Zwrotność ankiet.

W obecnym badaniu wzrosła responsywność ankietowania absolwentów kierunku prawo i doradztwo. Wynik badania na kierunku administracji Wydziału Prawa i Administracji spadł. Responsywność absolwentów prawo należy ocenić jako w pełni satysfakcjonującą, jednak dostrzegam fakt, że o ile odpowiadających było 125, to całe ankiety wypełniło 77 osób. Być może należy to wiązać także z istnieniem pytań, na które absolwenci nie chcą udzielać odpowiedzi (np. na pytanie o wysokość zarobków netto, odnotowano tu brak odpowiedzi u 6 osób wśród udzielających odpowiedzi w tej sekcji). O wzrost responsywności powinni apelować w szczególności promotorzy jako wykładowcy mający stosunkowo długi kontakt z grupami studentów, w szczególności na finiszu studiów.

Aktywność zawodowa absolwentów i jej profil.

Absolwenci kierunków realizowanych na Wydziale Prawa i Administracji deklarują bardzo wysoką aktywność zawodową, co więcej, w dużym stopniu powiązaną z kierunkiem ukończonych studiów. Profil zatrudnienia absolwentów prawa także wypada ocenić jako satysfakcjonujący – absolwenci prawa zajmują się prawem i dziedzinami pokrewnymi, ewentualnie – i jest to wyższy odsetek niż w zeszłym roku - podejmują pracę asystencką, zaś miejscem były kancelarie: adwokackie, radcowskie, notarialne, podatkowe, w następnej kolejności sądy, w kilku przypadkach urzędy administracji samorządowej i rządowej w terenie. Wskazano dość licznie firmy prywatne. Absolwenci administracji wykonują głównie pracę asystencką i jako personel biurowy, pracują także w finansach, ubezpieczeniach, wykonują zadania prawnicze. Dla absolwentów administracji głównym pracodawcą okazały się zakłady miejskie, organy samorządowe i prywatne podmioty. Także absolwenci kierunku doradztwo podatkowe pracują w ogromnej większości w obszarze swego uniwersyteckiego wykształcenia: podatkach; jako miejsca zatrudnienia wskazują kancelarie prawno-podatkowe, aparat samorządowy.

Absolwenci zostali zatrudnieni w szczególności w województwie kujawsko-pomorskim, jednak częściej niż w poprzednim badaniu wskazali podjęcie pracy w innych województwach, nie tylko ościennych (w przypadku prawa wskazano 9 województw). Jak w poprzednim roku dominuje zatem zatrudnienie na poziomie regionalnym, nie jest to jednak tak przeważające zjawisko jak wcześniej. Absolwenci prawa i administracji deklarują wysoki poziom zadowolenia z wykonywanej pracy, w przypadku doradztwa

badanie przyniosło dość ambiwalentny wynik (ponad 28% uznało „ani tak, ani nie”, a ponad 14% „nie miało zdania”).

Podobnie jak w poprzednich latach absolwenci prawa wskazali jako kluczowe obszary wykorzystywanej wiedzy przede wszystkim tzw. dogmatyki prawnicze, choć odnotować należy także wskazania na przedmioty specjalistyczne (np. prawo energetyczne, prawo sportowe). Zwracają też uwagę wskazania na umiejętności analityczne, w poprzednich latach wskazywano niemal wyłącznie na wiedzę.

Podobnie jak w poprzednich latach, w raporcie z 2023 r. **wybrzmiewa silne niezadowolenie ze zbyt małej liczby zajęć praktycznych, w szczególności związanych ze sporządzaniem pism procesowych (1)**. Liczne są też apele o „urzeczywistnienie” programu studiów, wprowadzenie większej liczby godzin języka obcego, zajęć rozwijających umiejętności analityczne (dobrego „researchu” prawnego, zajęć z e-administracji) i argumentacyjne. W ostatnich latach wyraźne jest też wezwanie do **wprowadzenia do programu studiów przedmiotów kształtujących kompetencje miękkie (2)** – umiejętności negocjacji, prezentacji, mediacji, rozwiązywania konfliktów, kontaktu z klientem. Te dwa postulaty należy potraktować priorytetowo w pracach nad korektą programów studiów, zarówno prawniczych, jak i administracyjnych.

Pomiar spełnienia oczekiwań.

80% absolwentów kierunku prawo, niemal 72% kierunku administracja i 87% kierunku doradztwo podatkowe oceniło, że wybrałoby te kierunki ponownie. Są to zauważalnie wyższe wyniki niż w poprzednim badaniu. O trwałości tej tendencji można będzie przesądzić po kolejnym badaniu.

W badaniu **stopnia oczekiwań** (poszczególne komponenty patrz cz. III raportu punkt 2.2.) najwyżej ocenioną przez absolwentów wszystkich trzech kierunków opcją było spotkanie wśród nauczycieli akademickich osób, o których absolwenci myślą z uznaniem. Powszechnie wyrażono zadowolenie z możliwości spotkania ciekawych ludzi, możliwości samorozwoju, wyrażono gotowość polecenia innym studiów na wydziale, samokształcenia.

Z kolei do najslabiej ocenionych komponentów należą oceny możliwości skorzystania z wymiany studenckiej, zajęć dodatkowych, staży/ praktyk.

W badaniu **średniego przyrostu umiejętności** zauważalne jest, że absolwenci prawa oceniają ten komponent zauważalnie niżej niż średnia uniwersytecka. Ogólny wynik w ich przypadku jest niższy niż od wyniku odnotowanego w zeszłym roku o niemal 6%. Dużo wyżej swój przyrost umiejętności ocenili absolwenci administracji - średni wynik to ponad 60%.

Kolejny raz najniższe przyrosty odnotowano w przypadku kompetencji miękkich - umiejętności przemawiania, pracy w grupie, podejmowania polemiki. Zgodnie wskazują tak absolwenci prawa, administracji i doradztwa. Wobec powtarzających się ocen ćwiczeń jako „drugiego” czy „kolejnego” wykładu – należy koniecznie zaapelować do osób prowadzących zajęcia ćwiczeniowe i konwersatoria o zachowanie ich charakteru i wzbogacenie w formy interaktywne. Należy także rozważyć organizację dodatkowych zajęć (może także gościnnych) poświęconych mediacji i technikom negocjacyjnym.

Atuty i słabości wydziału. Równie konsekwentnie jak w poprzednich badaniach powtórzyła się krytyka proporcji zajęć uznawanych przez studentów za „praktyczne” i „teoretyczne”. To opinia powszechnie podzielana przez absolwentów prawa i administracji. Utrzymuje się wysoka ocena kadry wykładowców, nieliczne były głosy krytyczne w tym aspekcie (podkreślały konserwatywne czy „nieaktualne” podejście do nauczania, w jednym przypadku odnotowano jako słabość „podejście niektórych profesorów do studentów”). Należy zaznaczyć, że podobnie jak w poprzednim badaniu część uwag neutralizuje się wzajemnie – niektórzy z ankietowanych uznawali plan (nie program) studiów czy też pracę dziekanatów za atut, inni za słabość. Infrastrukturę wydziałową ocenia się raczej pozytywnie (głosy negatywne dotyczyły prowadzenia zajęć w salach bez okien i niewygodnych krzeseł w salach wykładowych), nieliczne głosy krytyczne odnosiły się do braku baru (były to głosy zarówno ze studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych).

Wydziałowy Koordynator
ds. Jakości Kształcenia

Dr hab. Anna Tarnowska, prof. UMK